

श्री.जयदिप डाकरे सार

श्री.प्रविं डाकरे सार

Subscribe

इयत्ता - पाचवी (१९ डिसेंबर) विषय - महाठी

Subscribe

१६.

स्वच्छतेचा प्रकाश

सराव

माहिती मिळवूया.

आपण मुंदर दिसावे, नोटनेटके राहावे, असे प्रत्येकाला वाटते, म्हणून आपण दररोज अंदोल करतो. त्यामुळे आपले शरीर स्वच्छ होते. त्याप्रमाणे कपड्यांची स्वच्छ हवेत, शरीर व कपडे स्वच्छ असतील, तर मनही प्रसन्न राहते, म्हणूनच म्हटले जाते- 'ज्याचे शरीर निरोगी, त्याचे मन निरोगी.'

आपण आपले घर स्वच्छ, टापटीप ठेवतो. जशी घराची काळजी घेतो, तशीच आपण आपल्या परिसराची काळजी घेणे हे आपले कर्तव्य आहे, परिसर अस्वच्छ ठेवला, तर त्याचा परिणाम शेवटी आपल्यावरच होणार आहे.

अस्वच्छतेमुळे परिसरात दुर्गंधीचे, कचन्याचे साप्त्राज्य पसरते, नाले-गटारे तुंबतात, डास, माशया, चिलट अशा अनेक कीटांची पैदास होते, रोगराईला खुतपाणी मिळते, कष्टाने कमावलेला पैसा दवाखाना, औषधपाणी यांवर खर्च होतो, रोगामुळे शरीर क्षीण होत जाते, मन दुबळे होते, आपण करत असलेल्या कामावर त्याचा विपरीत परिणाम होतो. आर्थिक स्थिती कोलमडते, म्हणूनच म्हटले जाते — 'स्वच्छता' हा समृद्धीचा पाया

आहे, परिसर घाण होणार नाही, यासाठी स्वतःला तशा सवयी, शिस्त लावणे गरजेचे आहे.

आपण उद्याने, सिनेमागृहे, नाट्यगृहे, बसस्थानके, रेल्वेस्थानके इत्यादी सार्वजनिक ठिकाणी जातो. बसने, रेल्वेने प्रवासही करतो. त्या वाहनांमध्ये लिहिलेल्या 'येथे थुंकू नका', 'कचरा टाकू नका' अशा सूचना आपण वाचतो, परंतु तसे वागत नाही. अशी सार्वजनिक ठिकाणे आपण स्वच्छ ठेवली पाहिजेत.

आपण बागेत जाऊन तिथे खाऊ खातो; परंतु केलेला कचरा आपण कचराकुंडीत टाकत नाही. आपण नेहमी कचराकुंडीतच कचरा टाकला पाहिजे. आपण स्वतःच्या शरीराची, घराची जशी काळजी घेतो, तशीच काळजी या सार्वजनिक गोष्टीची घ्यायला हवी, अशी भावना, वृत्ती सर्वांची तयार व्हायला हवी, पण त्यासाठी आपण आपल्यापासून सुरुवात करायला पाहिजे. वेळ लागेल. एकदा का आपण स्वच्छतेचे उपासक झालो, म्हणजे 'स्वच्छतादृत' झालो, की आपल्याला अभिमानाने म्हणता येईल — 'माझा भारत-स्वच्छ भारत, सुंदर भारत.'

- स्वच्छतेविषयीच्या खालील पाण्याचा वाचा व अशा प्रकारची घोषवाक्ये तयार करा.

शिक्षकांसाठी : पाठातील परिच्छेदांचे व वाचनासाठी दिलेल्या उतान्याचे विद्यार्थ्यांकडून प्रकट वाचन, मूकवाचन करून घ्यावे.

वाचा व प्रश्न बनवा.

ऑनलाईन टेस्ट

9. दशांश अपूर्णांक

सौमित्र : सर, आज मी औषधाच्या एका खोक्यावर MRP ₹ 24.50 असं लिहिलेलं पाहिलं. याचा अर्थ काय ?

सर : याचा अर्थ, विक्रेत्याला त्या औषधाची किंमत जास्तीत जास्त 24 रुपये 50 पैसे घेता येईल.

रेखा : पण ‘₹ 24.50’ याचा अर्थ ‘चोवीस रुपये पन्नास पैसे’ कसा होतो ?

सर : 24.50 हे लेखन दशांश पद्धतीत केलं आहे, म्हणून तुझ्या प्रश्नाचं उत्तर कळण्यासाठी तुम्हांला आधी दशांश अपूर्णांक आणि ते लिहिण्याची वेगळी पद्धत समजून घ्यायला हवी.

□ दशांश अपूर्णांक

ज्या अपूर्णांकांचे छेद 10, 100, 1000 असे, म्हणजे 10 किंवा 10 च्या दहा-दहा पटींत असतात, त्यांना दशांश अपूर्णांक म्हणतात. जसे, $\frac{5}{10}$, $\frac{68}{100}$, $\frac{285}{100}$ इत्यादी. हे अपूर्णांक अंश-छेद रूपात लिहिले आहेत.

हे अपूर्णांक वेगळ्या पद्धतीने लिहिणे सोईचे असते. ही पद्धत समजण्यासाठी आपण आपली संख्यालेखन पद्धती आठवू. या पद्धतीत आपण क्रमाने दशक, शतक, हजार अशी दहा-दहा पट होत जाणारी स्थाने निर्माण करतो. जसे, 10 एककांचा 1 दशक, 10 दशकांचे 1 शतक इत्यादी.

आता आपण उलट विचार करू. एका शतकाचे 10 समान भाग केले, की प्रत्येक भाग 1 दशक असतो. दशकाचे स्थान शतकाला लागून उजवीकडे आहे. एका दशकाचे दहा समान भाग केले. प्रत्येक भाग 1 एकक असतो. त्याचे स्थान दशकाला लागून उजवीकडे आहे.

तसेच 1 एककाचे 10 समान भाग केले, की प्रत्येक भाग $\frac{1}{10}$ असेल. त्याच्यासाठी एककस्थानच्या उजवीकडे स्थान निर्माण करतात. $\frac{1}{10}$ म्हणजे ‘एक छेद दहा’ म्हणजेच ‘एक दशांश’ (दश म्हणजे 10 आणि अंश म्हणजे भाग, म्हणून दशांश म्हणजे दहावा भाग), म्हणून या स्थानाला दशांशस्थान म्हणतात.

□ दशांशचिन्ह

दशांश हे स्थान अपूर्णांक लेखनासाठी निर्माण करतात. संख्यालेखन करताना, संख्येतील पूर्णांक भाग संपल्याची खूण म्हणून, पूर्णांकातील शेवटच्या अंकानंतर ‘.’ असे एक टिंब लिहितात. या खुणेला दशांशचिन्ह म्हणतात. दशांशचिन्ह वापरून $8\frac{5}{10}$ हा अपूर्णांक 8.5 असा लिहितात. याचे वाचन ‘आठ पूर्णांक पाच दशांश’ असे किंवा सोईसाठी ‘आठ दशांशचिन्ह पाच’ असे करतात.

$20\frac{3}{10}$ चे लेखन 20.3 असे करतात.

‘सात दशांश’ या अपूर्णांकाचे लेखन ‘ $\frac{7}{10}$ ’, आणि ‘0.7’ असे दोन प्रकारे करता येते. यांपैकी ‘ $\frac{7}{10}$ ’ ही लेखनाची व्यवहारी पद्धत आहे आणि ‘0.7’ ही दशांश पद्धत आहे.

या घटकावटील टेस्ट सोडवा.

ऑनलाईन टेस्ट

9. Decimal Fractions

Soumitra : Sir, today I saw MRP ₹ 24.50 printed on a box of medicine. What does it mean?

Teacher : MRP means maximum retail price – the seller can sell that medicine for a maximum of 24 rupees and 50 paise.

Rekha : But how does ‘₹ 24.50’ mean ‘twenty-four rupees fifty paise’?

Teacher : ‘24.50’ has been written in decimal form. To understand the answer to your question, you will first have to learn about decimal fractions and the way they are written.

□ Decimal fractions

A fraction whose denominator is 10, 100 or 1000 or any other ten times multiple of 10 is called a decimal fraction. For example, $\frac{5}{10}$, $\frac{68}{100}$, $\frac{285}{100}$. These fractions are written in the numerator and denominator form.

It is convenient to write these fractions in another way. To use this new method, let us look at our usual method of writing numbers. In this method, we make new places for tens, hundreds, thousands and so on. The place value of each of these is 10 times that of the previous place. For example, one ten equals 10 units, one hundred equals 10 tens and so on.

Now let us think in the opposite direction. If we divide one hundred into 10 equal parts, each part is one ten. The tens place is to the right of the hundred. One ten is divided into ten parts. Each part is one unit. The units place is to the right of the tens place.

Similarly, if one unit is divided into ten equal parts, each part becomes $\frac{1}{10}$. For this, a place is made to the right of the units place. $\frac{1}{10}$ means ‘one-tenth’. This place is called the tenths place or the first decimal place.

□ The decimal point

The decimal place is created for writing a fraction. When writing numbers, a dot (.) is written after the last digit of the whole part of a number to indicate the end of that part.

This symbol is called a **decimal point**. The decimal point is used to write $8\frac{5}{10}$ as 8.5. This is read as ‘eight point five’.

‘ $20\frac{3}{10}$ ’ is written as ‘20.3’.

‘Seven tenths’ can be written as ‘ $\frac{7}{10}$ ’, or ‘0.7’.

‘ $\frac{7}{10}$ ’ is the usual way of writing the number and ‘0.7’ is the decimal way.

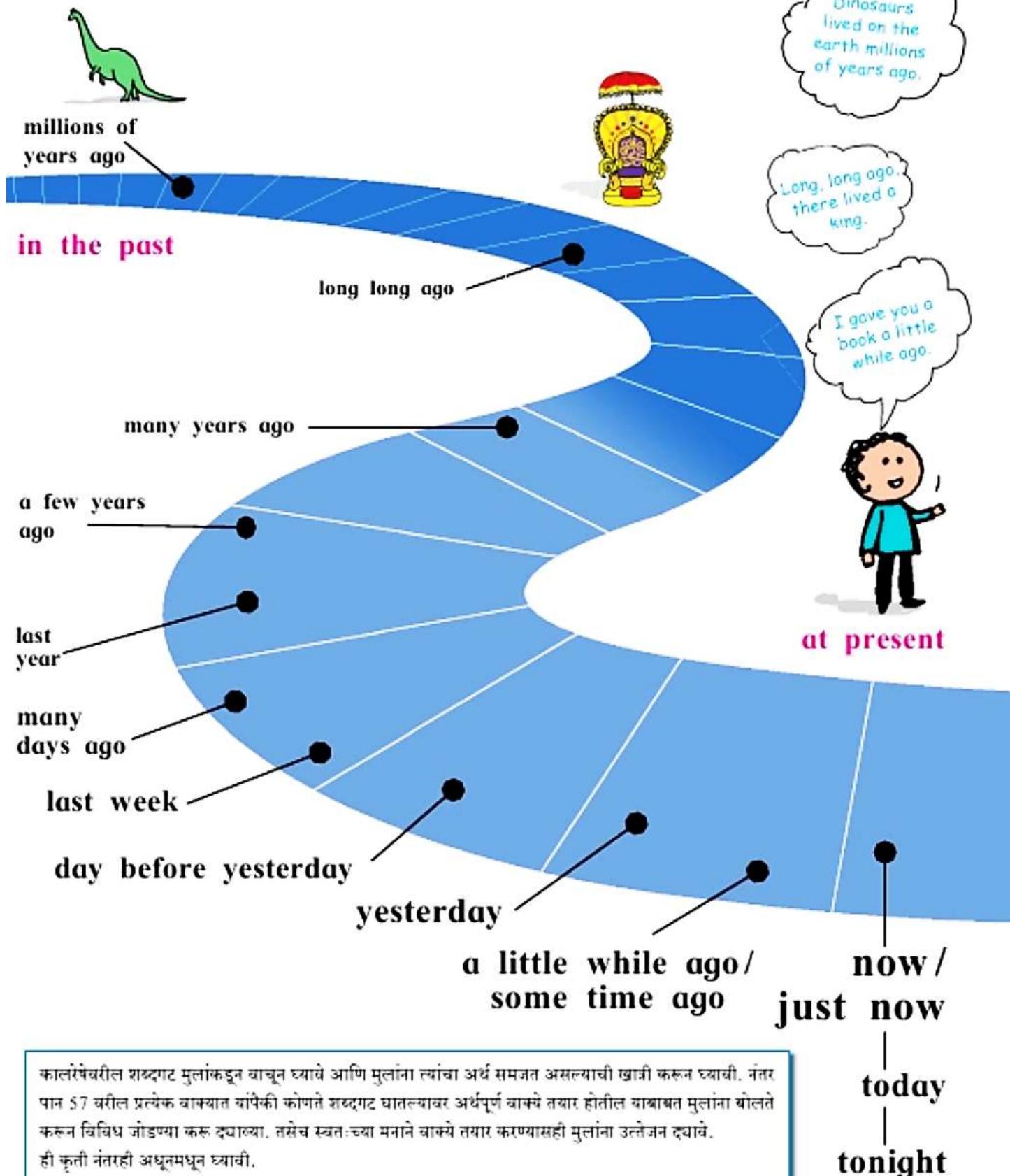
Read and understand.

On the Time-line

1. Use the phrases on the time-line in the given sentences to make meaningful sentences.

कालेरेहील शब्दगट दिलेल्या वाक्यांत वापरून अर्थपूर्ण वाक्ये तयार करा.

014

कालेरेहील शब्दगट मुलांकडून वाचून घ्यावे आणि मुलांना त्यांचा अर्थ समजत असल्याची खाजी करून घ्यावी. नंतर पान 57 चरील प्रत्येक वाक्यात यांपैकी कोणते शब्दगट घातल्यावर अर्थपूर्ण वाक्ये तयार होतील याशांत मुलांना योलते करून विविध जोडण्या करू द्याल्या. तसेच स्वतःच्या भनाने वाक्ये तयार करण्यासही मुलांना उत्तेजन द्यावे. ही कृती नंतरही अधूनमधून घ्यावी.

१६. पाणी

सांगा पाहू!

तुमच्या घरातील स्वयंपाकघर आणि न्हाणीघरातून बाहेर पडणाऱ्या सांडपाण्यात कोणकोणते पदार्थ मिसळलेले असतात?

सांडपाणी आणि त्याची विलहेवाट

शहराचे, गावाचे सांडपाणी एकत्र करून सोईच्या ठिकाणी मोठ्या जलसाठ्यात सोडतात. राहत्या इमारतींमधून तसेच उद्योग, कारखाने यांतून निघणाऱ्या सांडपाण्यात अनेक प्रकारच्या अशुद्धी असतात. यांपैकी काही विरघळलेल्या तर काही न विरघळलेल्या असू शकतात.

अशुद्ध जलसाठे

मैलापाण्यात रोग पसरवणारे सूक्ष्मजीव असू शकतात. तर कारखान्याच्या सांडपाण्यात विषारी पदार्थ असण्याची अधिक शक्यता असते. हे सर्व सांडपाणी जसेच्या तसे जलसाठ्यात सोडले तर जलस्रोतांचे प्रदूषण होऊन ते घातक ठरते. असे पाणी पिण्यासाठी किंवा इतर कुठल्याच कामासाठी वापरता येत नाही. म्हणून सांडपाण्यावर प्रक्रिया करूनच ते बाहेर सोडण्याची कारखानदारांवर सक्ती आहे. तसेच गावाचे सांडपाणी, मैलापाणी जलस्रोतांमध्ये सोडण्यापूर्वी त्यांवर शुद्धीकरण प्रक्रिया करतात. असे केल्यामुळे जलप्रदूषण टाळता येते.

स्वाध्याय सोडवा.

ऑनलाईन टेस्ट

६. अशमयुग : दगडाची हत्यारे

स्वाध्याय

संदर्भ

१. रिकाम्या जागी कंसातील योग्य पर्याय लिहा.
- (अ) ज्या काळातील हत्यारांमध्ये प्रामुख्याने दगडाची हत्यारे मिळतात, त्या काळाता आपण ----- असे म्हणतो.
(ताप्रयुग, लोहयुग, अशमयुग)
- (आ) महाराष्ट्रातील पुराशमयुगीन स्थळांपैकी नाशिकजवळचे ----- हे स्थळ प्रसिद्ध आहे.
(गंगापूर, सिन्नर, चांदवड)
२. खालीलपैकी मध्याशमयुगीन स्थळांची चुकीची जोडी ओळखा.
- (अ) राजस्थान - बागोर
(आ) मध्य प्रदेश - भीमबेटका
(इ) गुजरात - लांधणज
(ई) महाराष्ट्र - विजापूर
३. पुढील प्रश्नांची धोडक्यात उत्तरे लिहा.
- (अ) आघात तंत्राचा वापर मानवाने कसा केला ?
(आ) बुद्धिमान मानवाने दगडी हत्यारे तयार करण्याच्या तंत्रात कोणती क्रांती केली ?
४. पुराशमयुग, मध्याशमयुग आणि नवाशमयुग या तीन कालखंडांतील हत्यारांची तुलना करा.
५. पुढीलपैकी कोणत्या आधुनिक यंत्रामध्ये दगडाचा वापर केला जातो ?
- (अ) मिक्सर
(आ) पिठाची चक्की
(इ) मसाला कांडप यंत्र
६. भारताच्या नकाशा आराखड्यात पुढील स्थळे दाखवा.
- (अ) पुराशमयुगीन महाराष्ट्रातील एक स्थळ
(आ) नवाशमयुगीन संस्कृतीचे अवशेष आढळणाऱ्या नदीचे खोरे
(इ) मध्याशमयुगीन अवशेष आढळलेले मध्य प्रदेशातील एक स्थळ

उपक्रम

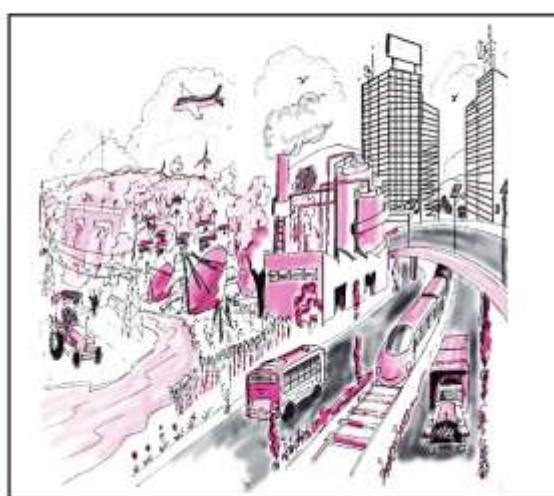
आपल्या परिसरातील विविध व्यवसायांना भेटी देऊन तेथे वापरल्या जाणाऱ्या हत्यारांची माहिती मिळवा व त्यांचे वर्गीकरण करा.

ऑनलाईन टेस्ट

प्रश्न तयार करा. स्वाध्याय सोडवा.

- पहचानो और बताओ :

पहचानो और समझो।

आमची जिल्हा परिषद थाणा

इयत्ता पाचवी - मराठी

महिना - नोंद्वेष्ट ते डिसेंबर

ऑनलाईन टेस्ट अपडेट होत आहेत.

14. राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज

[Click Here](#)

15. आपल्या समर्थ्या - आपले उपाय

[Click Here](#)

16. ढ्वच्छतेचा प्रकाश

[Click Here](#)

इयत्ता पाचवी - गणित

महिना - नोंद्वेष्ट ते डिसेंबर

विभाज्य आणि विभाजक - भाग 1

[Click Here](#)

विभाज्य आणि विभाजक - भाग 2

[Click Here](#)

दर्थांश अपूर्णकिं

लवकरच

इयत्ता पाचवी - परिसर अभ्यास - 1

महिना - नोंद्वेष्ट ते डिसेंबर

14. वाहतूक

[Click Here](#)

15. संदेशवहन व प्रसारमाध्यमे

[Click Here](#)

16. पाणी

[Click Here](#)

इयत्ता पाचवी - परिसर अभ्यास - 2

महिना - नोंद्वेष्ट ते डिसेंबर

6. अथमयुग-दगडाची हृत्यारे

[Click Here](#)

इतर टेस्ट लवकरच अपडेट होतील.

Subscribe